

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1984-1985

6 JUN 1985

WETSVOORSTEL

houdende de oprichting en het beheer
van de particuliere pensioenrekening (P. P. R.)

(Ingediend door de heer Verhofstadt)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De particuliere pensioenrekening, afgekort P. P. R., is een individuele spaarrekening, gericht op het sparen over lange perioden met bijzondere aandacht voor de vorming van een aanvullend individueel pensioenvermogen of -inkomen. Voorliggend wetsvoorstel wil een aantal fiscale stimulansen invoeren om deze spaarvorm aan te moedigen en creëert het aangepaste juridische kader voor de werking van deze rekeningen. Twee fundamentele overwegingen liggen aan de basis hiervan.

Enerzijds is er dringend nood aan het ontwikkelen van additionele formules van persoonlijk pensioensparen. Anderzijds kunnen nieuwe economische impulsen uitgaan van de doelbewuste aanmoediging van het sparen. Dit past in het ontwikkelen van een middel om na afloop van de wet De Clercq tot aanmoediging van het risicodragend kapitaal (koninklijke besluiten n° 15 en 150), mogelijke negatieve gevolgen voor de kapitaalmarkt te ondervangen en meteen een permanent regime tot aanmoediging van het langetermijn-sparen in te voeren.

Het stelsel van de officiële pensioenvoorziening in ons land heeft een grote bijdrage geleverd tot de oplossing van de naoorlogse sociale problematiek. Ze is gebaseerd op een solidariteit over de generaties heen, die zeer waardevol is en die men niet zonder grote risico's voor onze economie en ons sociaal bestel kan doorbreken.

Men moet een onderscheid maken tussen enerzijds de wettelijke pensioenregelingen en anderzijds de diverse vormen van aanvullend pensioen. De eerste categorie onderscheidt zich van de tweede door haar verplicht karakter en vooral door haar financieringsregime dat praktisch volledig gebaseerd is op de repartitie en dus niet op de kapitalisatie.

Chambre des Représentants

SESSION 1984-1985

6 JUN 1985

PROPOSITION DE LOI

portant création et réglant la gestion
du compte personnel de pension (C. P. P.)

(Déposée par M. Verhofstadt)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le compte personnel de pension, en abrégé C. P. P., est un compte d'épargne individuel axé sur l'épargne à long terme, et en particulier sur la constitution d'un capital ou d'un revenu de pension individuel complémentaire. La présente proposition de loi vise à introduire une série de stimulants fiscaux afin d'encourager cette forme d'épargne et à créer le cadre juridique approprié au fonctionnement de ces comptes. Elle procède de deux considérations fondamentales.

Il est d'une part urgent de développer des formules additionnelles d'épargne individuelle de pension. D'autre part, l'encouragement délibéré de l'épargne serait de nature à donner une nouvelle impulsion à l'économie. Un moyen adéquat d'atteindre ces objectifs est de prévoir un instrument susceptible de compenser les éventuelles conséquences négatives, pour le marché des capitaux, de l'expiration de la loi De Clercq destinée à encourager le capital à risque (arrêtés royaux n° 15 et 150) et d'instaurer par la même occasion un régime permanent d'encouragement de l'épargne à long terme.

Le régime officiel de pension de notre pays a largement contribué à résoudre les problèmes sociaux de l'après-guerre. Il est basé sur la solidarité entre les générations : celle-ci est précieuse et ne peut être rompue sans faire courir un grand risque à notre économie et à notre système social.

Il faut faire la distinction entre les régimes de pension légaux d'une part et les diverses formes de pension complémentaire d'autre part. La première catégorie se distingue de la seconde par son caractère obligatoire, et surtout par son régime de financement, quasi intégralement fondé sur la répartition et non sur la capitalisation.

Voor de wettelijke pensioenen vormt dit laatste kenmerk de fundamentele oorzaak van de bestaande problemen. Ondanks sterk verhoogde bijdragepercentages en spijs een sterk toegenomen tussenkomst van de overheid, is het financieringssysteem op termijn niet houdbaar. Twee fenomenen ontwrichten het huidige systeem van repartitie: enerzijds de toenemende veroudering van de bevolking, wat de verhouding actieven/niet actieven permanent vertekent, en anderzijds de sterk toegenomen werkloosheid die in belangrijke mate de inkomsten van de pensioenregimes heeft aangetast.

Verder bijschaven aan dit stelsel is daarom noodzakelijk. Maar binnen een redelijke tijdspanne kan men het gestelde macro-economische oogmerk van stimulering van de spaarstromen langs die weg naar alle waarschijnlijkheid niet op effectieve en efficiënte wijze bereiken.

De veiligheid van het stelsel, zoals het nu bestaat, wordt in de eerste plaats gediend door een herneming van de groei van de competitieve sectoren van onze economie. Deze groei kan in de hand worden gewerkt door de activering van het sparen van iedereen.

Om daartoe bij te dragen, wordt in het voorstel aan alle actieven de mogelijkheid geboden tegen fiscaal gunstige — en via de multiplicatorwerking voor de gehele economie voordelige — voorwaarden extra te sparen, indien zij dat wensen.

Anderzijds zien grote groepen van onze maatschappij zich gesteld voor geheel verschillende voorwaarden waaronder zij op lange termijn koopkracht van de actieve periode naar de derde leeftijd kunnen overbrengen.

De sociale solidariteit kan worden uitgedrukt door meer gelijke kansen te bieden voor die groepen die thans bijzondere hinderpalen van fiscale aard ondervinden wanneer ze hun koopkracht van de actieve naar de rustperiode willen overbrengen, in het bijzonder de zelfstandigen.

Een uitbreiding van de mogelijkheid voor het lange-termijn-sparen via kapitalisatie is dus hoogst noodzakelijk indien men voldoende waarborgen wil voorzien om aan alle burgers de vorming van een degelijk pensioen te garanderen. Veelal vanuit privé-initiatief of op conventionele basis werd aan dit probleem reeds tegemoet gekomen. Tal van regimes van aanvullende pensioen zijn tot stand gekomen. Zo ondermeer kent de vorming van een vast kapitaal op de pensioengerechtigde leeftijd op basis van een gemengde levensverzekering een ruim succes, niet in het minst door de fiscale voordelen die aan dit systeem reeds verbonden zijn en onlangs nog werden uitgebreid. Andere vormen van aanvullend pensioen kennen ook een ruime verspreiding. Zij zijn voornamelijk gebaseerd op een collectieve kapitalisatie in fondsen gevormd door werknemers van een bepaalde sector, van een bepaalde onderneming of van een bepaalde beroepscategorie.

Het geheel van de diverse mogelijke regimes wordt traditioneel ingedeeld in drie pijlers, m.n. de eerste pijler met de wettelijke regelingen, de tweede pijler met regimes gebonden aan een bepaalde beroepslaan en tenslotte de derde pijler gebaseerd op het individueel initiatief.

Voornoemde doelstelling om opnieuw tot een stelsel van kapitalisatie te komen in de pensioenen kan gerealiseerd worden door de verdere aanmoediging van deze derde pijler. Zij gebeurt volledig onder de verantwoordelijkheid van de betrokkene en biedt door haar universeel karakter, ook voor hen die benadeeld zijn in de eerste pijler, zoals de zelfstandigen, of voor zij die gewoon niet in aanmerking komen voor de tweede pijler, een passende mogelijkheid om degelijke pensioenvoorzieningen te treffen. Essentiële voorwaarde is dan ook alle vrijheid tot beheer van de spaargelden en de sluitende garantie omtrent de instellingen belast met

Cette dernière caractéristique constitue la cause principale des problèmes auxquels les pensions légales se trouvent actuellement confrontées. Le système de financement est intenable à terme, en dépit de la forte majoration des taux de cotisation et de l'intervention nettement accrue des pouvoirs publics. Deux phénomènes contribuent au démantèlement du système actuel de répartition: d'une part, le vieillissement toujours plus accentué de la population, qui provoque une distorsion permanente du rapport entre actifs et non-actifs, et d'autre part la forte augmentation du chômage, qui a affecté dans une mesure importante les recettes des régimes de pension.

C'est pourquoi la réforme de ce régime doit se poursuivre, mais il est plus que probable qu'il ne sera pas possible, dans un délai raisonnable, d'atteindre de manière effective et efficace l'objectif macro-économique recherché, à savoir stimuler l'épargne dans ce secteur.

Une reprise de la croissance des secteurs compétitifs de notre économie constitue le meilleur moyen de sauvegarder le régime tel qu'il existe actuellement. L'encouragement de l'épargne individuelle peut contribuer à favoriser cette croissance.

Afin de contribuer à cet objectif, la présente proposition offre à tous les actifs la possibilité de se constituer, s'ils le désirent, une épargne supplémentaire à des conditions favorables sur le plan fiscal et profitables à l'ensemble de l'économie en raison de l'effet multiplicateur.

Par ailleurs, des groupes importants de notre société se trouvent placés dans des conditions complètement différentes lorsqu'il s'agit de transférer à long terme leur pouvoir d'achat de la période active au troisième âge.

Une forme de solidarité sociale peut consister à offrir des possibilités identiques aux groupes qui éprouvent actuellement des difficultés particulières d'ordre fiscal lorsqu'ils désirent transférer leur pouvoir d'achat de la période active à celle de la retraite, en particulier les indépendants.

Un élargissement de la possibilité d'épargne à long terme par le biais de la capitalisation s'avère donc hautement nécessaire si l'on veut garantir à tous les citoyens la constitution d'une pension décente. Une réponse a déjà été apportée à ce problème principalement par l'initiative privée ou sur une base conventionnelle. De nombreux régimes de pension complémentaire ont vu le jour. La constitution d'un capital fixe à l'âge de la retraite sur la base d'une assurance-vie mixte rencontre ainsi un large succès, tout particulièrement en raison des avantages fiscaux liés à ce système, avantages qui ont encore été étendus dernièrement. D'autres formes de pension complémentaire sont aussi largement répandues. Elles sont principalement basées sur une capitalisation collective sous la forme de fonds constitués par les travailleurs d'un secteur, d'une entreprise ou d'une catégorie professionnelle déterminés.

On subdivise traditionnellement l'ensemble des divers régimes en trois niveaux, à savoir le premier niveau constitué par les régimes légaux, le deuxième niveau formé par les régimes liés à une carrière professionnelle déterminée et, finalement, le troisième niveau basé sur l'initiative individuelle.

L'objectif précité — réintroduire un régime de capitalisation pour les pensions — peut être atteint en encourageant davantage ce troisième niveau. Tout s'y effectue sous la responsabilité de l'intéressé, et le caractère universel de cette formule offre à tous ceux qui sont défavorisés au premier niveau, comme les indépendants, ou à ceux qui n'entrent tout simplement pas en ligne de compte pour le second niveau, une possibilité de prendre des dispositions appropriées pour leur pension. Il est dès lors essentiel de prévoir une totale liberté de gestion des montants épargnés ainsi que des garanties rigoureuses au sujet des insti-

het beheer van die spaargelden. Fiscaal wordt in deze tak, zoals gezegd, de vorming van een levensverzekering reeds aangemoedigd. Ook gemengde systemen met een verzekering die voorziet in een kapitaaluitkering bij overlijden of een uitkering bij leven kennen een groot succes. De volgende stap bestaat erin het lange-termijn-sparen fiscaal aantrekkelijk te maken indien zij gericht is op pensioenvoorzieningen. Dit kan geschieden met de in onderhavige wetsvoorstel voorziene formule van de P. P. R.

Het streven naar een permanente regeling tot aanmoediging van het sparen beantwoordt ook aan een fundamentele economische noodzaak. Vanuit macro-economisch oogpunt wordt de wanverhouding tussen consumptie en duurzame investeringen in de nationale bestedingen, als een der meest onrustwekkende crisisfenomenen aangeduid.

Men kan hier op twee manieren ingrijpen :

— ofwel door een rechtstreekse ingreep op de kostenstructuur van de ondernemingen, zoals bijvoorbeeld op belastingen en het veel gehanteerde instrument van de loonmatiging, al dan niet gekoppeld aan een rechtstreekse investeringsverplichting of een controle omtrent de aanwending van de vrijgekomen middelen;

— ofwel door een onrechtstreekse ingreep door de spaarvorming aan te moedigen en de kapitaalhonger van de overheid in te dijen.

De afgelopen jaren heeft men vooral geopteerd voor de eerste oplossing. De sociaal-economische en financiële toestand was zo scheefgegroeid dat het snel treffen van een aantal zeer punctuele en vergaande maatregelen noodzakelijk was. Inmiddels zijn de resultaten bekend. De concurrentiekracht van de ondernemingen werd fundamenteel verbeterd, het onevenwicht met het buitenland werd volledig weggewerkt, de werkloosheid werd gestabiliseerd, de financiële structuur van de ondernemingen werd opnieuw gezond gemaakt en de investeringen kenden een sterke groei.

De ingrepen die aan de basis lagen van deze resultaten kunnen echter niet permanent aangehouden worden zonder het marktgebeuren te verstoren. Op langere termijn moeten we ons eerder richten naar de tweede aanpak, m.n. het verder zetten van de financiële gezondmaking door de aanmoediging van het sparen en het terugdringen van het overheidsstekort.

Het in de hand werken van het privé-sparen, dat hier wordt voorgesteld, is aldus ook een hulpmiddel voor het monetair en het begrotingsbeleid tijdens een fase van heropleving.

De wereldeconomie evolueert geleidelijk naar het vooruitzicht van een lagere inflatiegraad. Vooral tijdens een dergelijke evolutie heeft onze kapitaalmarkt een belangrijke behoefte aan een overvloedige voeding, die moet toelaten dat — terwijl het herstel van het evenwicht in de Staatsfinanciën verder energiek wordt nagestreefd — de daling van onze interestvoeten mogelijk wordt zonder het gevaar voor een latere toename van de inflatie, die zou voortvloeien uit een overmatige monetair expansie.

De sociaal-economische toestand vergt dus voor de toekomst een structurele en permanente ingreep op het vlak van de spaarvorming die, zoals met de wet De Clercq werd aangetoond, best via fiscale weg kan geschieden.

Overigens kan een passende regeling de mogelijke negatieve gevolgen van het uitdoven van de wet De Clercq ondervangen. Deze regeling, ingevoerd bij de koninklijke besluiten n^{rs} 15 en 150, bestond uit twee luiken. Enerzijds voorzag zij in fiscale immunisatie van de opbrengst van kapitaalsverhogingen die in 1982 en 1983 werden door-

tutions chargées de gérer ces fonds. Comme nous l'avons déjà précisé, la constitution d'une assurance-vie est déjà encouragée sur le plan fiscal dans ce secteur. Les systèmes mixtes, incluant une assurance qui prévoit le versement d'un capital en cas de décès ou une allocation viagère, connaissent également un grand succès. La seconde étape consiste à rendre l'épargne à long terme fiscalement attrayante lorsqu'elle est axée sur la constitution d'une pension. La formule du C. P. P., prévue par la présente proposition de loi, permettrait d'atteindre cet objectif.

La recherche d'un régime permanent d'encouragement de l'épargne répond également à une nécessité économique fondamentale. La disproportion entre la part des dépenses affectée à la consommation et celle destinée aux investissements durables est considérée comme l'un des phénomènes les plus inquiétants de la crise.

Il existe deux manières d'y remédier :

— soit par une intervention directe dans la structure des coûts des entreprises, par exemple au moyen des impôts et de l'instrument — fréquemment employé — de la modulation salariale, le tout allant ou non de pair avec une obligation directe d'investir ou un contrôle de l'affectation des fonds ainsi libérés;

— soit par une intervention indirecte en encourageant la constitution de l'épargne et en mettant un frein aux besoins de capitaux de l'Etat.

On a principalement opté pour la première solution au cours de ces dernières années. La situation socio-économique et financière avait tellement dégénéré qu'il était nécessaire de prendre un certain nombre de mesures ponctuelles et draconiennes. Nous en connaissons entre-temps les résultats : l'amélioration fondamentale de la compétitivité des entreprises, la suppression totale du déséquilibre avec l'étranger, la stabilisation du chômage, l'assainissement de la structure financière des entreprises et une forte croissance des investissements.

Il n'est toutefois pas possible de maintenir en permanence les mesures qui sont à la base de ces résultats sans perturber le marché. Nous devons, à plus long terme, nous orienter plutôt vers la deuxième approche, à savoir la poursuite de l'assainissement financier par l'encouragement à l'épargne et la résorption du déficit de l'Etat.

La stimulation de l'épargne privée proposée ici contribue dès lors à la politique de redressement monétaire et budgétaire.

L'économie mondiale évolue progressivement vers la perspective d'un taux d'inflation moins élevé. Notre marché des capitaux a, précisément au cours d'une telle évolution, fort besoin d'être largement alimenté, de manière à permettre, tout en poursuivant avec énergie le rétablissement de l'équilibre des finances publiques, une baisse de nos taux d'intérêt sans courir le risque d'une reprise ultérieure de l'inflation due à une expansion monétaire excessive.

La situation socio-économique requiert donc à l'avenir une intervention structurelle permanente au niveau de la constitution de l'épargne. La meilleure façon d'intervenir serait, comme l'a démontré la loi De Clercq, la voie fiscale.

Une réglementation appropriée est d'ailleurs susceptible de faire contrepoids aux éventuelles conséquences négatives de l'expiration de la loi De Clercq. Cette dernière réglementation, instaurée par les arrêtés royaux n°s 15 et 150, comprenait deux volets. Le premier octroyait l'immunité fiscale aux revenus provenant des augmentations de

gevoerd in de ondernemingen. Anderzijds betrof het tweede luik de aanmoediging van de aanbreng van risicodragend kapitaal op het niveau van de individuele belegger. Deze regeling loopt ten einde in 1985. Vanaf 1987 zullen de eerste bedragen die in het aanvangsjaar 1982 fiscaal vrijgesteld werden terug in het circuit komen. De periode van het verplichte aanhouden van de belegde kapitalen die was bepaald op 5 jaar, loopt dan immers ten einde. Terecht wordt door financiële kringen gevreesd dat koersdalingen zullen optreden en aldus de markt ernstig zal verstoord worden.

Niemand heeft belang bij een dergelijke evolutie, zeker niet de belegger zelf die met vertrouwen in het systeem veelal voor de eerste maal de weg naar het risicodragend kapitaal heeft gevolgd.

Twee vaststellingen zijn hier dan ook essentieel. Ten eerste dat het bewijs geleverd werd dat via fiscale weg op een efficiënte wijze de belegging in risicodragend kapitaal kan aangemoedigd worden. Ten tweede dat moet voorzien worden in de opvolging van het tot dusver aangehouden systeem om verstoringen op de markt en aldus vlucht uit risicobeleggingen te vermijden. Deze twee vaststellingen vormen een voldoende reden om te streven naar een degelijke opvolger van het tijdelijke experiment dat bijna achter de rug is. Zij zal een permanent karakter moeten hebben en moeten gericht blijven op het risicodragend kapitaal dat lang genoeg moet aangehouden worden zonder de vrijheid aan te tasten om, binnen het pakket van mogelijke beleggingen, verschuivingen door te voeren. Aldus zijn dan ook de voorwaarden voorhanden om meteen het eerste reeds aangesneden probleem op het niveau van de pensioenen aan te pakken.

De gelukkige gevolgen van het koninklijk besluit n° 15 voor het herstel van de investeringen en de economische stabilisatie, zijn voldoende gekend. Nochtans zal een opslorping van de werkloosheid een volgehouden inspanning vragen. Daartoe is het noodzakelijk over een voldoende lange periode een degelijke voeding van de spaarstromen te voorzien.

Het huidige wetsvoorstel verruimt het object van het koninklijk besluit n° 15 met een dubbel gevolg. Inderdaad niet enkel risicodragend kapitaal wordt aangemoedigd, maar ook het sparen en de kapitaalvorming in een meer brede zin. Een minimum belegging in risicodragend kapitaal van 20 % wordt aangehouden.

Men heeft vastgesteld dat in 1983 slechts ongeveer 5 % van de belastingplichtigen gebruik hebben gemaakt van de in het koninklijk besluit n° 15 voorziene aftrekken. Dit is ongetwijfeld toe te schrijven aan het feit dat vele landgenoten een uitsluitende belegging in risicodragend kapitaal als niet aangewezen beschouwen in hun concrete situatie. Dit wetsvoorstel heeft tot doel aan iedereen de gelegenheid te geven om zijn besparingen ter beschikking te stellen van de nationale economie, op een wijze die hem het meest aangewezen voorkomt.

De voorziening aan lange-termijn-middelen tegen voordelige voorwaarden is van evident belang voor de private woningbouw, voor de financiering van de investeringen in de ondernemingen en voor de financiering van het overheidstekort.

Ook wanneer het aandeel van het deficit op de begroting verder daalt, zoals vooropgesteld door de Regering, zal de noodzaak bestaan de dienst te verzekeren voor een zeer belangrijke openbare schuld, die nog jaarlijks met substantiële bedragen zal toenemen. Opeenvolgende Ministers van Financiën hebben nooit nagelaten te wijzen op het grote belang van de hoogte van de rentevoet voor het uiteindelijk welslagen van de saneringsoperatie. Ook het Planbureau en internationale instellingen hebben steeds gewaarschuwd voor het sneeuwbal effect dat ontstaat door de samenwerking van een toenemende schuld tegen hoge rentevoeten.

capital effectuées dans les entreprises en 1982 et en 1983, tandis que le deuxième encourageait l'apport de capital à risque dans le chef de l'investissement individuel. Cette réglementation prend fin en 1985. Les premiers montants à avoir été exonérés fiscalement, à savoir ceux de l'année 1982, rentreront dans le circuit à partir de 1987. La période d'immobilisation obligatoire des capitaux investis, fixée à 5 ans, se termine en effet à cette date. Les milieux financiers craignent à juste titre une baisse des cours et, dès lors, une sérieuse perturbation du marché.

Personne n'a intérêt à une telle évolution, et sûrement pas l'investisseur lui-même qui, confiant dans le système s'est laissé, le plus souvent pour la première fois, tenter par le capital à risque.

Deux constatations revêtent un caractère essentiel. Il a tout d'abord été prouvé qu'il est possible d'encourager efficacement le capital à risque par la voie fiscale. Il convient ensuite de trouver un prolongement au système actuel afin d'éviter une perturbation du marché et une fuite du capital à risque. Ces deux constatations constituent une raison suffisante de rechercher un prolongement valable à cette expérience temporaire qui prendra bientôt fin. Cette mesure devra revêtir un caractère permanent et être également axée sur le capital à risque, lequel devra être immobilisé suffisamment longtemps sans porter atteinte à la liberté d'effectuer des glissements, dans le cadre de l'ensemble des investissements possibles. Les conditions sont dès lors réunies pour aborder le premier problème évoqué à propos des pensions.

Les effets bénéfiques de l'arrêté royal n° 15 sur le redressement des investissements et la stabilisation économique sont suffisamment connus. La résorption du chômage exigera toutefois un effort soutenu. Il est dès lors nécessaire de prévoir, durant une période suffisamment longue, une alimentation adéquate de l'épargne.

La présente proposition de loi élargit l'objet de l'arrêté royal n° 15, avec une double conséquence. Elle encourage en effet non seulement le capital à risque, mais aussi l'épargne et la formation de capitaux dans un sens plus large. Un investissement minimum de 20 % en capital à risque a été retenu.

On a constaté que seulement 5 % des contribuables environ ont fait usage, en 1983, des abattements prévus à l'arrêté royal n° 15. Ce phénomène est incontestablement dû au fait que de nombreux compatriotes jugent un placement exclusif en capital à risque non approprié à leur situation concrète. La présente proposition de loi a pour but de permettre à chacun de mettre ses économies à la disposition de l'économie du pays, et ce de la manière qui lui semble la plus indiquée.

Le fait de pouvoir disposer à des conditions avantageuses de moyens financiers à long terme revêt un intérêt manifeste pour la construction d'habitations privées, le financement des investissements des entreprises et le financement du déficit des pouvoirs publics.

Même si le déficit budgétaire, exprimé en pourcentage, continue à diminuer, comme se le propose le Gouvernement, il faudra continuer à assurer le service d'une dette publique fort importante, qui augmentera encore de façon substantielle chaque année. Les ministres des finances successifs ont toujours attiré l'attention sur l'importance que revêt le niveau des taux d'intérêt pour l'efficacité finale de l'opération d'assainissement. Le Bureau du plan et divers organismes internationaux ont, eux aussi, constamment mis en garde contre l'effet de boule de neige produit par la conjonction d'une dette croissante et de taux d'intérêt élevés.

Waaruit bestaat nu de voorgestelde regeling tot aanmoediging van de particuliere pensioenrekening (P. P. R.) ? De meest belangrijke kenmerken van de voorstellen worden hierna punt per punt toegelicht :

1. De P. P. R. is een rekening die op naam van de eigenaar (aanbrenger van de spaargelden) onder een afzonderlijk en specifiek beheer wordt geopend en aangehouden bij een financiële instelling of verzekeringsmaatschappij. De P. P. R. maakt het voorwerp uit van een contract tussen de houder van de rekening en de instelling die het vermogen beheert.

2. Elke genietster van bedrijfsinkomsten — het weze een arbeider, bediende, ambtenaar of zelfstandige — heeft het recht, binnen de beperkingen opgelegd door een koninklijk besluit een P. P. R. te openen. Bovendien geniet het vermogen een specifieke bescherming; het kan namelijk niet in beslag worden genomen.

3. De stortingen op de rekening gebeuren in geld. Wat de beleggingen betreft, komen in principe alle vormen in aanmerking : een klassieke termijnbelegging tegen vaste rente, kasbons, aandelen of obligaties van op de beurs genoteerde ondernemingen of van fondsen, overheidsobligaties, onroerend goed-certificaten, enz. De Koning bepaalt welke vormen in concreto toegelaten zijn, alsook de geldende beperkingen.

Zo ondermeer is vereist dat minimum 80 % moet belegd worden in Belgische waarden en minimum 20 % in Belgische aandelen.

Behoudens voormelde beperking inzake de samenstelling van de rekening, geniet de houder alle vrijheid om zijn beleggingen te beheren. De rekening als dusdanig is principieel overdraagbaar naar een andere erkende instelling. De waardering van de verschillende mogelijke onderdelen van de rekening geschiedt aan de marktprijs van de waarden.

4. Aan de houder van de rekening kan geen verplichting opgelegd worden omtrent het te sparen bedrag, noch wat betreft de frequentie van de stortingen, noch wat betreft de totale som van de stortingen.

5. Per jaar kan de houder van de rekening de stortingen verricht op de P. P. R. binnen bepaalde perken aftrekken van zijn totale belastbare bedrijfsinkomsten. Bij tweeverdieners kan elke echtgenoot een afzonderlijke rekening openen en kan de aftrek twee maal worden toegepast. Ook voor de zelfstandigen geeft de toekenning aan de medewerkende echtgenoot de mogelijkheid om twee rekeningen te openen.

6. De opbrengsten van de vermogens worden vrijgesteld van de roerende voorheffing en dienen op de rekening aangehouden te worden.

De jaarlijkse meer- en minwaarde van een portefeuille is gelijk aan de waarde eindjaar minus de waarde beginjaar, verhoogd met de stortingen en de roerende belastbare inkomsten.

De gecumuleerde meerwaarde is de som van de jaarlijkse meerwaarden. Overeenkomstig de principes van het Belgisch belastingstelsel is deze meerwaarde en dus ook de gecumuleerde meerwaarde onbelast.

Enerzijds zijn meerwaarden niet belast, maar anderzijds worden minwaarden niet ontlast.

Elke opname wordt geacht proportioneel te bestaan uit vrijgestelde meerwaarde en belastbare materie, overeenkomstig de stand van de rekening op het einde van het afgelopen jaar.

En quoi consiste à présent cette réglementation visant à encourager le compte personnel de pension (C. P. P.) ? Ses principales caractéristiques sont exposées ci-après, point par point :

1. Le C. P. P. est un compte ouvert au nom de son propriétaire (qui y verse ses économies), bénéficiant d'une gestion séparée et spécifique assurée par un organisme financier ou une société d'assurances. Le C. P. P. fait l'objet d'un contrat passé entre le titulaire du compte et l'organisme qui gère les fonds.

2. Toute personne bénéficiant de revenus professionnels, qu'il soit ouvrier, employé, fonctionnaire ou indépendant, a le droit d'ouvrir un C. P. P. dans les limites fixées par un arrêté royal. Les avoirs de ce compte bénéficient en outre d'une protection spécifique : ils ne peuvent être saisis.

3. Les versements au compte s'effectuent en espèces. Toutes les formes de placement entrent en principe en ligne de compte : le placement à terme classique à intérêt fixe, les bons de caisse, les actions ou obligations d'entreprises ou de fonds cotés en bourse, les obligations d'Etat, les certificats immobiliers, etc. Le Roi détermine les types de placement autorisés concrètement ainsi que les restrictions applicables.

C'est ainsi que 80 % de l'investissement au moins doit se composer de valeurs belges et 20 % au minimum d'actions belges.

A l'exception des restrictions en matière de composition du compte, le titulaire peut gérer ses investissements en toute liberté. Le compte est donc en principe transférable à un autre organisme agréé. L'évaluation des diverses composantes éventuelles du compte s'effectue au cours du marché des valeurs.

4. Aucune obligation ne peut être imposée au titulaire du compte en ce qui concerne le montant à épargner, la fréquence des versements ou la somme globale de ceux-ci.

5. Le titulaire du compte peut chaque année, dans certaines limites, déduire de l'ensemble de ses revenus professionnels imposables les versements effectués au C. P. P. Lorsque les conjoints bénéficient tous les deux de revenus professionnels, ils pourront chacun ouvrir leur compte propre et la déduction pourra être appliquée deux fois. L'attribution de revenus professionnels au conjoint aidant offre également aux indépendants la possibilité d'ouvrir deux comptes.

6. Le produit des avoirs est exonéré du précompte mobilier et doit être entretenu sur le compte.

La plus-value ou moins-value annuelle d'un portefeuille est égale à la valeur à la fin de l'année moins la valeur au début de l'année, majorée des versements et des revenus mobiliers imposables.

La plus-value cumulée est égale à la somme des plus-values annuelles. Conformément aux principes du système fiscal belge, cette plus-value, et dès lors aussi la plus-value cumulée, ne sont pas imposables.

Les plus-values ne sont d'une part pas imposées, mais les moins-values ne font d'autre part pas l'objet d'un dégrèvement.

Tout prélèvement est censé être constitué proportionnellement de plus-value exonérée et de matière imposable, conformément à l'état du compte à la fin de l'année écoulée.

7. Bij opname van gelden uit de P. P. R. gelden twee verschillende stelsels.

Bij opname na de pensioengerechtigde leeftijd of in een van de vijf jaar die eraan voorafgaan, bij de brugpensioening of nog bij het volledig en definitief stopzetten van de beroepswerkzaamheid, wordt een fiscale gunstregeling toegepast vergelijkbaar met de regeling inzake groepsverzekering, met name een eenmalige belastingheffing van 16,5 %.

Bij opname vóór bedoelde tijdstippen gelden de algemene regelen van de personenbelasting.

8. De instellingen kunnen slechts na erkenning volgens de door de Koning te bepalen modaliteiten, particuliere pensioencontracten aanbieden. In elk geval zal ter zake voorzien worden dat de rekeningen onder een afzonderlijk beheer worden geplaatst en dat de betrokken contracten het voorwerp moeten uitmaken van de specifieke reglementen goedgekeurd door de Minister van Financiën. De instellingen, beheerders van P.P. Rekeningen, staan onder de controle van de Bankcommissie, behoudens de verzekeringsmaatschappijen, die ook wat betreft het beheer van particuliere pensioencontracten, onder de voor hen geldende regels van controle vallen.

Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Met dit artikel wordt artikel 32*bis* van het Wetboek van de inkomstenbelastingen aangevuld met een bepaling waarbij de renten en kapitalen van particuliere pensioencontracten, die geheel of gedeeltelijk zijn gevormd door middel van persoonlijke stortingen die op grond van artikel 54, 5°, van hetzelfde Wetboek werden vrijgesteld, belastbaar worden gesteld in de personenbelasting.

Art. 2

Volgens dit artikel kan de belastingplichtige van zijn bedrijfsinkomsten de sommen aftrekken die hij tijdens het belastbaar tijdperk op zijn particuliere pensioenrekening heeft gestort om een rente of een kapitaal te verwerven, hetzij bij leven, hetzij bij overlijden.

De voorwaarden en de regelen waaraan de particuliere pensioencontracten moeten voldoen, worden door de Koning bepaald.

Inzonderheid zal hij de voorwaarden moeten bepalen :

- in verband met de stortingen;
- omtrent de persoon die het contract onderschrijft;
- omtrent de looptijd van het contract;
- omtrent de ingenottreding van de rente of het kapitaal;
- omtrent de genietter van de rente of het kapitaal in geval van overlijden;
- omtrent de principiële overdraagbaarheid van de ene instelling naar de andere.

Bovendien zal hij de wijze en de voorwaarden bepalen waarop de instellingen, beheerders van particuliere pensioencontracten worden erkend.

7. Deux régimes différents sont applicables en cas de prélèvement sur le C. P. P.

Si le prélèvement a lieu après l'âge de la retraite ou au cours d'une des cinq années qui la précèdent, lors de la prépension ou encore en cas de cessation compétente et définitive de l'activité professionnelle, on applique un régime fiscal de faveur comparable à celui des assurances-groupe, à savoir une imposition unique de 16,5 %. Si le prélèvement est antérieur à ces dates, ce sont les règles générales de l'impôt des personnes physiques qui s'appliquent.

8. Les organismes ne peuvent proposer des contrats personnels de pension qu'après avoir été agréés selon les modalités à fixer par le Roi. Il sera de toute façon prévu que les comptes seront placés sous une gestion distincte et que les contrats en question devront faire l'objet de règlements spécifiques, approuvés par le Ministre des Finances. Les organismes gérant les C. P. P. sont placés sous le contrôle de la Commission bancaire, à l'exception des compagnies d'assurance qui, y compris en ce qui concerne la gestion des contrats personnels de pensions, sont soumises aux règles de contrôle qui leur sont applicables.

Commentaire des articles

Article 1

Cet article complète l'article 32*bis* du Code des impôts sur les revenus par une disposition assujettissant à l'impôt des personnes physiques les rentes et capitaux de contrats personnels de pension, constitués en tout ou en partie au moyen de versements personnels immunisés en vertu de l'article 54, 5°, du même Code.

Art. 2

Cet article permet au contribuable de déduire de ses revenus professionnels les sommes qu'il a versées à son compte personnel de pension durant la période imposable en vue de la constitution d'une rente ou d'un capital en cas de vie ou en cas de décès.

Le Roi fixe les conditions et les règles auxquelles les contrats personnels de pension doivent satisfaire.

Il devra notamment fixer les conditions relatives :

- aux versements;
- à la personne souscrivant au contrat;
- à la durée du contrat;
- à l'entrée en jouissance de la rente ou du capital;
- au bénéficiaire de la rente ou du capital en cas de décès;
- au principe permettant le transfert d'un organisme à l'autre.

Il devra en outre fixer les modalités et les conditions d'agrément des organismes gérant les contrats personnels de pension.

Art. 3 tot 5

Volgens deze artikelen wordt de aftrek van de sommen gestort op een particuliere pensioenrekening als volgt beperkt :

Elke belastingplichtige kan per belastbaar tijdperk maximum 45 000 F aftrekken van zijn totale bedrijfsinkomsten.

Wanneer de stortingen meer bedragen dan 45 000 F wordt op het niet afgetrokken bedrag een belastingvermindering verleend van 25 % met een maximum van 11 250 F. Dat percentage wordt op 30 % gebracht met een maximum van 13 500 F voor de belastingplichtige van wie de echtgenoot geen bedrijfsinkomsten heeft.

De hier gestelde maximum grenzen van aftrek zijn dezelfde als die welke gelden op het stuk van de individuele levensverzekeringen.

Art. 6

Artikel 6 voorziet in de éénmalige belastingheffing tegen een aanslagvoet van 16,5 % van de kapitalen van particuliere pensioencontracten wanneer zij aan de rechthebbende worden uitgekeerd :

— hetzij ter gelegenheid van zijn pensionering op de normale datum of in één van de vijf jaren die aan die datum voorafgaan;

— hetzij ter gelegenheid van zijn brugpensionering;

— hetzij ter gelegenheid van het overlijden van de persoon van wie hij de rechtverkrijgende is;

— hetzij op de normale leeftijd van het volledig en definitief stopzetten van de beroepswerkzaamheid ingevolge waarvan het kapitaal is gevormd.

Art. 7

Dit artikel voorziet in de vrijstelling van de roerende voorheffing voor de inkomsten uit aandelen of delen of uit belegde kapitalen die toegekend worden aan de houders van een particuliere pensioenrekening.

Art. 8 en 9

De artikelen 8 en 9 bepalen dat het onmogelijk is om de P. P. R. in beslag te nemen, zowel bij haar opbouw als bij uitkering ten gevolge van overlijden van de rekeninghouder.

G. VERHOFSTADT

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Artikel 32bis, tweede lid, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, wordt aangevuld als volgt :

« en de renten en kapitalen van particuliere pensioencontracten; »

Art. 3 à 5

Ces articles fixent, pour la déduction des sommes versées à un compte personnel de pension, les plafonds suivants :

Chaque contribuable peut, par période imposable, déduire du montant total de ses revenus professionnels un maximum de 45 000 F.

Lorsque les versements excèdent 45 000 F, le montant non déduit bénéficie d'un abattement de 25 %, avec un maximum de 11 250 F. Ce pourcentage est porté à 30 %, avec un maximum de 13 500 F, lorsqu'il s'agit d'un contribuable dont le conjoint ne bénéficie pas de revenus professionnels.

Ces plafonds de déductibilité sont identiques à ceux en vigueur pour les assurances-vie individuelles.

Art. 6

L'article 6 prévoit une imposition unique, au taux de 16,5 %, des capitaux des contrats personnels de pension lorsque ceux-ci sont payés au bénéficiaire :

— soit à la date normale de sa mise à la retraite ou dans les cinq ans qui la précèdent;

— soit au moment de sa prépension;

— soit lors du décès de la personne dont il est l'ayant droit;

— soit à l'âge normal de la cessation complète et définitive de l'activité professionnelle sur la base de laquelle le capital a été constitué.

Art. 7

Cet article prévoit l'exonération du précompte mobilier pour les revenus d'actions ou parts ou de capitaux investis, attribués aux titulaires d'un compte personnel de pension.

Art. 8 et 9

Les articles 8 et 9 disposent que le C. P. P. est insaisissable, tant lors de sa constitution que lors du paiement à la suite du décès du titulaire du compte.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

L'article 32bis, alinéa 2, du Code des impôts sur les revenus est complété comme suit :

« et les rentes et capitaux de contrats personnels de pension. »

Art. 2

Artikel 54 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld als volgt :

« 5°. de sommen die, in uitvoering van een particulier pensioencontract, definitief in België op een particuliere pensioenrekening zijn gestort met het oog op het vestigen van een rente of van een kapitaal in geval van leven of van overlijden.

De Koning bepaalt de voorwaarden en de regelen waaraan de particuliere pensioencontracten moeten voldoen, alsmede de voorwaarden en de wijze waarop de instellingen, beheerders van particuliere pensioencontracten, worden erkend. »

Art. 3

Artikel 60 van hetzelfde Wetboek, opgeheven door artikel 4 van de wet van 5 januari 1976, wordt opnieuw opgenomen in de volgende lezing :

« Art. 60. — De in artikel 54, 5°, bedoelde aftrek is per belastbaar tijdperk beperkt tot 45 000 F. »

Art. 4

Het opschrift van Titel II, Hoofdstuk III, Afdeling I, Onderafdeling 3ter, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door het volgende opschrift :

« Vermindering van levensverzekering en particuliere pensioencontracten. »

Art. 5

Artikel 87bis, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door het volgende lid :

« Art. 87bis. — In zover de in de artikelen 54, 2°, b, 3° en 5°, 55 en 56 bedoelde bijdragen en sommen niet hoger zijn dan de in artikel 58, § 1, bedoelde percentages en het in artikel 60 bedoelde bedrag, en de aftrekken ervan bij toepassing van deze artikelen worden beperkt tot 45 000 F en 45 000 F, wordt op de belasting berekend overeenkomstig de artikelen 77 tot 87, een evrmindering verleend die, per aftrek, gelijk is aan 25 % van het niet afgetrokken bedrag. »

Art. 6

Artikel 93, § 1, 2°, van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld als volgt :

« i) de in artikel 32bis, tweede lid, bedoelde kapitalen van particuliere pensioencontracten, wanneer zij aan de rechthebbende worden uitgekeerd, ten vroegste hetzij ter gelegenheid van zijn pensionering op de normale datum of in één van de vijf jaren die aan die datum voorafgaan, hetzij ter gelegenheid van zijn brugpensionering, hetzij ter gelegenheid van het overlijden van de persoon van wie hij de rechtverkrijgende is, hetzij op de normale leeftijd van het volledig en definitief stopzetten van de beroepswerkzaamheid, in de zin van artikel 20, 2°, a, ingevolge waarvan het kapitaal is gevormd. »

Art. 2

L'article 54 du même Code est complété comme suit :

« 5° les sommes versées, en exécution d'un contrat personnel de pension, à titre définitif en Belgique à un compte personnel de pension en vue de la constitution d'une rente ou d'un capital en cas de vie ou en cas de décès.

Le Roi fixe les conditions et les règles auxquelles les contrats personnels de pension doivent satisfaire ainsi que les conditions et les modalités d'agrément des organismes gérant les contrats personnels de pension. »

Art. 3

L'article 60 du même Code, abrogé par l'article 4 de la loi du 5 janvier 1976, est réinséré sous la forme suivante :

« Art. 60. — La déduction visée à l'article 54, 5°, est limitée à 45 000 F par période imposable. »

Art. 4

L'intitulé du Titre II, chapitre III, Section 1re, Sous-section 3ter, du même Code, est remplacé par l'intitulé suivant :

« Réduction pour assurance sur la vie et pour contrats personnels de pension. »

Art. 5

L'article 87bis, alinéa premier, du même Code est remplacé par l'alinéa suivant :

« Art. 87bis. — Dans la mesure où les cotisations et sommes visées aux articles 54, 2°, b, 3° et 5°, 55 et 56, ne dépassent pas les pourcentages visés à l'article 58, § 1er, et le montant visé à l'article 60, et où leurs déductions sont limitées à 45 000 F et à 45 000 F par application de ces articles, l'impôt calculé conformément aux articles 77 à 87 est réduit, pour chaque abattement, d'un montant égal à 25 % du montant non déduit. »

Art. 6

L'article 93, § 1er, 2°, du même Code est complété comme suit :

« i) les capitaux de contrats personnels de pension visés à l'article 32bis, alinéa 2, lorsqu'ils sont payés au bénéficiaire, au plus tôt soit à la date normale de sa mise à la retraite ou dans les cinq ans qui la précèdent, soit à l'occasion de sa prépension, soit lors du décès de la personne dont il est l'ayant droit, soit à l'âge normal de la cessation complète et définitive de l'activité professionnelle au sens de l'article 20, 2°, a, sur la base de laquelle le capital a été constitué. »

Art. 7

Artikel 169, 2°, van hetzelfde Wetboek, opgeheven door de wet van 25 juni 1973, wordt opnieuw opgenomen in de volgende lezing :

« 2°. aan de houders van een particuliere pensioenrekening als bedoeld in artikel 54, 5°; deze vrijstelling geldt ook voor de inkomsten van obligaties, effecten, schuldverdringen in alle andere roerende inkomsten. ».

Art. 8

Behoudens vroegtijdige opnemingen zijn de door de particuliere pensioenrekening vertegenwoordigde kapitalen en waarden niet voor beslag vatbaar.

Art. 9

De door de particuliere pensioenrekening vertegenwoordigde waarden en kapitalen, die opgenomen worden in één der in artikel 93, § 1, 2°, i, van het Wetboek van Inkomstenbelasting voorziene gevallen, kunnen in beslag genomen worden door de schuldeiser van de rekeninghouder, tenzij bedoelde waarden en kapitalen, ingevolge het overlijden van de rekeninghouder, te beurt vallen aan een door de rekeninghouder in zijn particulier pensioencontract bij naam aangeduide begunstigde.

8 mei 1985.

G. VERHOFSTADT

Art. 7

L'article 169, 2°, du même Code, abrogé par la loi du 25 juin 1973, est réinséré sous la forme suivante :

« 2° aux titulaires d'un compte personnel de pension visé à l'article 54, 5°; cette exonération est également valable pour les revenus d'obligations, valeurs, créances et tous autres revenus mobiliers. »

Art. 8

Sous réserve de prélèvements anticipés, les capitaux et valeurs représentés par le compte personnel de pension ne peuvent être saisis.

Art. 9

Les valeurs et capitaux représentés par le compte personnel de pension, qui répondent à un des cas prévus par l'article 93, § 1er, 2°, i, du Code des impôts sur les revenus, peuvent être saisis par le créancier du titulaire du compte, sauf si ces valeurs et capitaux échoient, en raison du décès du titulaire du compte, à un bénéficiaire nommément désigné par le titulaire du compte dans son contrat personnel de pension.

8 mai 1985.